

Nationalt Center for
Forebyggelse af Ekstremisme

KORT FORTALT

*Julian Richards' Propaganda i
ekstremistisk sammenhæng*

NUMMER 1
SEPTEMBER 2019

Indledning

Julian Richards, professor ved University of Buckingham, skriver i artiklen "Propaganda i en ekstremistisk sammenhæng" om sammenhængen mellem propaganda og ekstremisme. I artiklen forklarer Richards blandt andet, hvordan propaganda er konstrueret, hvordan den påvirker mennesker, og hvordan den bruges af ekstremistiske grupper. Artiklen handler primært om ekstrem islamisme og højreekstremisme, men Richards understreger, at det på et grundlæggende psykologisk niveau er de samme processer og faktorer, der er i spil i forhold til propaganda, uanset ekstremismeform.

Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme har her udvalgt de hovedpointer, som centeret vurderer, er mest relevante for den praktiske forebyggelsesindsats. Det er pointer om, hvordan propaganda virker på mennesker, og hvordan den udnytter almenmenneskelige svagheder og sårbarheder.

Udover at fungere som generel baggrundsviden kan pointerne med fordel supplere værktøjerne [Omtanke Online](#) og [#hackhadet](#) i arbejdet med hvordan man bør begå sig online, og hvordan man kan modarbejde had og vold online. Pointerne kan ligeledes inddrages i det løsningsfokuserede arbejde med tilværelseskompetencer.

Hvordan virker propaganda?

Propaganda spiller på eksisterende følelser

Effektiv propaganda er konstrueret omkring tre centrale elementer: Angst, påvirkning og konstruktionen af narrativer om håb og forløsning. Forudsætningen for, at propaganda virker, er, at den spiller på eksisterende følelser af frygt og angst hos modtageren og omformulerer dem til vrede.

Dygtige propagandister formår at holde indholdet af deres fortællinger enkelt, så de er nemme at forstå og tage til sig. Ofte vil fortællingerne være bygget op omkring klare modsætninger: de gode mod de onde – et spørgsmål om os mod dem. Formålet med denne fjendtlige fremstilling er, at individet får et klart defineret mål, hvor frustrationen og vreden kan rettes imod. Dernæst præsenterer propagandaen en fortælling om håb og forløsning, som kan opnås, hvis man tilslutter sig den tænke- og/eller handlemåde, som propagandaen promoverer. Propagandaen vil herved påstå, at hvis man følger dens anvisninger, vil alle problemer blive løst, og man vil blive reddet.

Propaganda udnytter psykologiske og kognitive svagheder

Alle menneskers evne til at indsamle og bearbejde information er præget af visse svagheder, som påvirker vores evne til at opfatte og den måde, vi danner forestillinger på. Dette skyldes, at hjernen ikke kan håndtere store mængder information i korttidshukommelsen, og at hjernen kun modvilligt aktiverer andre dele. Inden for kognitiv psykologi og neurovidenskab taler man om "system 1" og "system 2", som er to forskellige kognitionstilstande. System 1 er hurtigt og instinktivt, mens system 2 er langsommere og mere velovervejet. System 2 kræver mere energi end system 1, og derfor bruger hjernen system 1, når den kan slippe af sted med det. Det ved dygtige propagandister, og derfor forsøger de at plante letforståelige narrativer, der kræver mindst mulig energi at forstå, og som individet nemt kan bruge i sine vurderinger.

De fleste mennesker har behov for at have ret i deres vurderinger og verdenssyn, og vores hjerne trækker i samme retning. For at spare energi bearbejder den kun nye informationer i det omfang, den har behov for dem for at kunne foretage en vurdering. Når den har samlet nok, lukker den af. Derfor udvælger vi ofte information, der understøtter vores eksisterende forestillinger og ignorerer information, der er i uoverensstemmelse med dem.

Propaganda spiller på et almenmenneskeligt behov for tilhørsforhold

For de fleste mennesker er det vigtigt at føle sig som en del af en gruppe og som accepteret af andre mennesker. Vi har et naturligt behov for at høre til i en gruppe, hvori vi kan definere vores identitet. Nogle mennesker søger og finder fællesskaber i ekstremistiske grupper, hvori de kan opnå en stærk samhørighed og tilhørsforhold. Forskning viser, at når et menneske bliver del af en gruppe, identificerer det sig i stigende grad med denne gruppe, og ser ned på dem, der er udenfor gruppen.

Når et menneske færdes i en gruppe og ønsker at forblive del af den, optager det de normer og holdninger, som findes i gruppen. Det ved dygtige propagandister, og derfor tilbyder de ofte et fællesskab, der byder på belønninger såsom accept, sammenhold og loyalitet.

Vil du vide mere om propaganda i en ekstremistisk sammenhæng, herunder dens historie og en litteraturgennemgang af forskningen på området, kan du med fordel læse Richards' artikel i fuld længde på www.stopekstremisme.dk/viden

Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme er et videns- og rådgivningscenter, der har til opgave at understøtte kommunernes arbejde med at forebygge ekstremisme i Danmark. En af centerets opgaver er at samle og formidle den bedste viden om ekstremisme og forebyggelse. På den baggrund bestiller centeret forskningsbaserede artikler med relevans for praksis.

